Posudek vedoucí diplomové práce

Název práce: Vzájemné hodnocení ve výuce češtiny jako cizího jazyka

Autorka diplomové práce: Bc. Anna Stuchlá, ÚČJTK FF UK

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jana Šindlerová, Ph.D., ÚTKL FF UK

Anna Stuchlá si pro svou práci zvolila dosud málo zpracované didaktické téma, zejména co se týče výuky češtiny jako cizího jazyka. Přestože formativní hodnocení a vzájemné hodnocení (jako jeden z jeho typů) jsou ve světě již poměrně zavedenými koncepty, v prostředí českých škol jsou zatím stále vnímány spíše jako experimentální a okrajová záležitost a mnozí učitelé na ně hledí s nedůvěrou a pochybnostmi o jejich přínosu pro žáky. Každá dílčí studie efektivity této metody a postojů jednotlivých aktérů vzdělávacího procesu k ní je tedy více než vítaná. Vzhledem k tomu, že se jedná o takové téma aplikované lingvistiky, které může mít bezprostřední dopad na přijímání vzdělávacích strategií, je třeba obzvlášť pečlivě přistupovat k designu experimentů a interpretaci získaných dat. Domnívám se, že diplomantka se toho zhostila se ctí. Dílčí hodnocení jednotlivých aspektů práce uvádím níže.

Koncepce práce

Práce je logicky strukturována, jednotlivé kapitoly se věnují důležitým dílčím aspektům ústředního tématu a vhodně na sebe navazují. Práce má oddělenou teoretickou a praktickou část. V teoretické části (kap. 1-4) jsou výstižně shrnuty principy formativního hodnocení a možnosti jeho aplikace ve výuce, včetně specifického podtypu vzájemného hodnocení. Praktická část (kap. 5 a dále) přináší podrobný popis experimentu se zaváděním vzájemného hodnocení ve výuce psaní dospělých studentů češtiny jako cizího jazyka na úrovni B1 a analýzu a hodnocení získaných dat. Na základě výsledků experimentu pak autorka v závěru formuluje několik doporučení pro lektory.

Výzkumné otázky jsou zaměřeny na zjišťování efektivity metody a možných krizových aspektů její implementace v daných výukových podmínkách. Cíle práce jsou srozumitelné, výzkumné otázky jsou vhodně formulovány, hypotézy vycházejí z dosavadních zjištění odborné literatury (byť by mohly být i mírně odvážnější či konkrétnější). V závěru práce se autorka vyjadřuje ke všem položeným otázkám a hypotézám.

Hodnocení: A

Metodologie a zpracování dat

V první řadě je potřeba ocenit, že tento poměrně náročný experiment autorka připravila a provedla zcela samostatně a podařilo se jí získat dostatečné množství kvalitních dat. Experiment byl pečlivě připraven, v diplomové práci je detailně popsán včetně zdůvodnění jednotlivých jeho fází a použitých postupů. Data jsou důkladně vytěžena, analýza je podrobná a zahrnuje různá hlediska. Autorka si explicitně všímá různých okolností, které mohou ovlivnit interpretaci výsledků. Dotazník pro respondenty je vhodně sestaven.

Veškerá nasbíraná data jsou k dispozici ve formě příloh k diplomové práci, čímž výzkum naplňuje strategii otevřených dat.

Jistou nevýhodou je, že jde o výzkum velmi malého rozsahu (jak autorka sama reflektuje v závěru práce), což je dáno jednak specifickým zaměřením (respondenty jsou nerodilí mluvčí češtiny na úrovni B1 připravující se na zkoušku k získání občanství), jednak ztíženými podmínkami výuky v jazykových školách kvůli vládním protipandemickým opatřením. Autorka pracuje pouze s devíti respondenty, vzhledem k povaze experimentu od nich ale získává násobné množství textů k analýze. Omezené množství dat je zohledněno v interpretaci výsledků, autorka také vhodně posílila kvalitativní rozměr výzkumu. Domnívám se, že pro potřeby diplomové práce je rozsah výzkumu dostatečný, naopak ambicióznější návrh by už pravděpodobně vyžadoval týmové řešení a dodatečné financování.

Komentář k oddílu 6.3.1: V tabulce 5 vyčnívá slabý výkon hodnotitelky číslo 4 při identifikaci chyb v cizích textech (pouze 1 odhalená chyba z 56 celkových, což snižuje průměrnou úspěšnost v malém vzorku až o 2 %). V textu práce navrhujete vysvětlit to nižší komepetencí hodnotitelky v tomto typu úkolu. Při pohledu na komentáře se mi ale spíše zdá, že hodnotitelka komentovala nedostatky příliš obecně a vyhýbala se konkrétním návrhům cíleně („v textu jsou gramatické chyby“, „chybí čárky“ apod.). Je možné, že se jednalo spíše o nedostatečné pochopení metody hodnocení (popř. odmítnutí principu této metody a volbu „únikové strategie“)? V tomto ohledu by bylo zajímavé spárovat její komentáře s jejím postojem vyjádřeným v závěrečném dotazníku, šetření postojů bylo ale zřejmě provedeno anonymně.

Hodnocení: A

Práce s odbornou literaturou

Seznam odborné literatury je vhodně sestaven, obsahuje stěžejní práce k tématu i dílčí, specificky zaměřené studie. Autorka se nevyhýbá cizojazyčným studiím, množství nastudované literatury je odpovídající. Odkazované publikace jsou řádně citovány, autorka k doslovným citacím v textu poskytuje doplňující komentáře.

Hodnocení: A

Formální úroveň práce

Práce je formálně na vysoké úrovni. Typografická úprava je přehledná a konzistentní. Citační norma je dodržena. Ojediněle se vyskytují nedostatky v interpunkci, překlepy, chyby vzniklé kopírováním nebo jinými dodatečnými úpravami textu, popř. drobné formulační neobratnosti, jedná se však o pouhé jednotky případů v celém rozsahu práce. Seznam těchto nedostatků byl autorce zpřístupněn před obhajobou ve formě komentářů k elektronické kopii práce.

Práce splňuje požadovaný rozsah a obsahuje všechny nezbytné oddíly. Text odpovídá požadavkům odborného stylu, oceňuji výrazově úsporný styl bez zbytečných frází, který čtenáři umožňuje hladký průchod textem a soustředění na obsah.

Hodnocení: A

Závěr:

Přestože je práce spíše prvotní sondou do oblasti využití vzájemného hodnocení ve výuce češtiny jako cizího jazyka, přináší cenné závěry a podněty pro další výzkum. Dokonce se domnívám, že by bylo užitečné výsledky práce ve zkrácené podobě publikovat v některém odborně zaměřeném periodiku.

Diplomová práce bez pochybností splňuje požadavky kladené na tento typ prací. Ráda ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení stupněm ***výborně*.**

Do diskuse v rámci obhajoby navrhuji následující otázky:

1. Podle vašich zjištění bylo poměrně častou strategií respondentů namísto opravy označené chyby výrazně přeformulovat širší kontext. Řekla byste, že se tato strategie vyplatila? Byly nové formulace úspěšnější než původní?
2. V práci uvádíte, že většina dosavadních (zahraničních) výzkumů pracovala s vysokoškolskými studenty. Myslíte si, že na úspěšnost metody může mít vliv dosažené vzdělání, potažmo sociální zázemí studentů?
3. V práci jste se nakonec zaměřila na postojové šetření mezi absolventy experimentu namísto původně plánovaného šetření mezi lektory. Shledáváte na metodě vzájemného hodnocení nějaké praktické nevýhody pro lektory, které by je mohly od zavádění této metody odrazovat (popř. zmiňuje se o tom již nějak odborná literatura)?

V Králově Dvoře

14. 5. 2021 Mgr. Jana Šindlerová, Ph.D.